

**ÁRA 30 FILLÉR.**

Ötvenegyedik évfolyam.

1. szám.

Debrecen, 1931 január 3.

# DEBRECENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

M. N. MUZEUM KÖNYVTÁRA  
Hirlapkönyvtári  
I. növekedéskönyvtár  
19.32/587

SZERKESZTI: DR. RÉVÉSZ IMRE.

FŐMUNKATÁRS: DR. SZÁSZ IMRE.

Megjelenik minden szombaton.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:  
DEBRECEN, KOLLÉGIUM.

Előfizetési ár félévre hét pengő.

## A kollégium újeve.

Karai Sándor kollégiumi igazgató üdvözlő beszéde:

Főtiszteletű és Méltóságos Püspök Úr!

Újév ünnepén, a jó kívánságok és jó reménysek napján, szívünk indításából megjelentünk Méltóságod előtt, hogy mély tiszteletünkről, meleg szeretetünkről és hűséges ragaszkodásunkról Méltóságod és a gróf Főgondnok úr önméltósága iránt bizonyosságot tegyünk.

Az elmúlt esztendőnek is, hiába volt világszerte hangos a béke jelszavának emlegetésétől, a gyűlölet volt az uralkodó planétája, mind nemzetközi vonatkozásban, mind belső pártpolitikai, társadalmi és felekezeti viszonyainkban. Az elmúlt év tehát nem a békének, hanem a háborúságnak s az ezzel járó elszegényedésnek és nyomorúságnak volt az esztendeje.

Az időnek ez a viharos járása, amelynek súlyát a világ leggazdagabb és leghatalmasabb népei is érzik, sokszoros erővel megnehezült a mi szegény egyházkerületünk és szegény kollégiumunk felett is. A gazdasági válság, amelyben kollégiumunk szenved, az életnek és a halálnak válsága. Segítségért pedig hiába vetjük szemünket akár az államra, amely az eddig nyújtott segínyt is visszavonogatja, akár a társadalomra, amely maga is erőteljes: a kollégiumnak csak a maga erején lehet és kell meggyógyulni és talpra állni. Hisszük az Istent és Őbenne vetjük reménységünket, hogy meg fog gyógyulni és talpra fog állni a maga erején is. Az ereje pedig legfőképpen a Méltóságok személyében van, a Méltóságok bölcsességében, tetterejében és kollégiumunk iránt való szeretetében. Méltóságok a szánálás munkáját már meg is kezdték. E mentő munkában a kollégiumnak nagyjelentőségű szellemi érdekei esnek áldozatul és ezek az áldozatok talán legjobban fájnak nekünk, tanároknak. Hiszen e szellemi érdekeknek mi vagyunk a hivatott munkásai és ezek az érdekek a mi szívünkhöz hozzá vannak növe. De be kell látnunk, hogy Méltóságok másképp nem tehetnek, mert a beteg életét a legfájdalmasabb áldozatok árán is meg kell menteni.

A kollégium megmentett élete pedig magában rejti a jövő bizonyos ígérteit, mert az nem lehet, hogy a magyar nemzeti műveltségnek ez a négy- százados múltú, református szellemű intézménye, amíg e nemzet igazán magyar lesz, elsorvadjon és történelmi emlékké váljék.

A gyűlölködésnek ebben a világában Méltóságok az elmúlt évben is, mint mindig, a krisztusi szeretetnek, tehát az igazi békeségnek az apostolai voltak, nemcsak szóban, mint annyi sokan, hanem tettekben is, mint olyan kevesen. A munkás szeretet erényét gyakorolták, világító példaadásul mindnyájunknak, a haza, az egyház és az emberek iránt. Atyai szívök jóságának meghatározó bizonyosságait magunk iránt is hálással tapasztaltuk. Ez a szeretet erőt ad nekünk nehez hivatásunk teljesítésére.

Mi is Méltóságok iránt érzett igaz szeretettel kérjük a jó Istent, hogy áldja meg Méltóságokat a testi és lelki erők teljességével, áldja meg a közért folytatott nehéz munkájukat jó sikerrel és terjessze ki gondviselésének védő szárnyait szeretteik felett is.

## D. Dr. Baltazár Dezső püspök válasza:

Tisztelt Barátaim! Üdvözléteket és jó kívánságaitokat köszönöm és viszonzom. — A szeretet megnyilatkozásának tartom s a szeretetből, mint egyedül biztos forrásból erőt merítek a jövő munkáihoz, küzdelmeihez. Szeretném, hogyha amint a múlt esztendőre alkalmazva elmondhatom, hogy „a nemes harcot megharcoltam, hitemet megtartottam”, a most kezdődő esztendőre alkalmazva azt mondhatnám el, hogy „úgy futok, mint nem bizonytalanra”.

A hitem, a céloom, a törekvésem, valamint ezeknek eszközei bizonyosak s bizonyára egyeznek a tetteikkel az egy lélek közössége szerint; csak a siker nem bizonyos. Nagy gátak, szakadékok és kerítések állanak előttünk nemcsak a felekezeti helyzet megértést nélkülöző természetében, hanem az ország gazdasági helyzetének súlyos betegségében is. Gyülekezeteink,

egyházi és iskolai intézményeink anyagi alapjainak tetemes részét elvitte a hadikölcsönben a meg nem térült nemzeti áldozathozás; az egyháztagsaink egyházfenntartó anyagi erejét is kegyetlenül megtörte a gazdasági romlás kérlelhetetlensége.

Ennek az esztendőnek legnagyobb feladata minden feleslegesnek az elhagyása, de egyszerűsmind minden szükségesnek a megtartása. Az intézmények normális életfolyásának biztosítása, de az egyháztagsok teherviselési képességének féltő őrzése is. Nem lenne nagyobb szegyeene ennek a mai nemzedéknek, mintha nem akarná meghozni őseitől nyert örökségeinek megtartásáért s utódai biztosításáért a meghozható áldozatot, ha kevesebbet adna által a jövődönnek, mint amennyit a múlttól kapott.

Ez a tétel áll az egész országra általánosítva is. Minekünk: magyar kálvinistáknak úgy sem lehet — de nem is szoktunk — egyetlen tételt sem felállítani hazánk életének és érdekének mérlegelése s első sorba helyezése nélkül. Egyházunk életében éppen úgy, mint hazánk életében a kibontakozás kulcsa a belső egyetértés kezében van. A gazdasági és politikai helyzet végzetesen súlyos volta történelmi felelősséget állít minden egyes magyar ember, intézmény, felekezet, párt és tényező elé.

Ez a felelősség békességet és egyetértést, kölcsönös megbecsülést és erőösszetételt parancsol mindenkire magán- és közéletében; egyházon belül, egyházak között egyaránt. Az egységért áldozatra is késznek kell lenni; különösen egyéni érdekek és érzelmek feláldozására.

Mikor léket kap a hajó, meddő és veszedelmes dolog vitázni és kifogásokat hánytorgatni az eddig megtett út felől. Minden utasnak, az egész legénységnek egy irányításhoz igazodva a mentés egységes munkáját kell végezni: különben elvész a hajó s vele minden ember.

A tiszántúli egyházkerület s benne a debreceni kollégium az idők viharos járásában is meg tudják tartani a helyzet történelmi magaslatát a „haza minden előtt” célkitűzésével s a kitűzött cél hűséges szolgálatával indítják és folytatják az új esztendő súlyosnak ígérkező életét. A jövődő áldozatok és szenvedések jutalmát multjokhoz híven az erkölcsi dicsőségben keresik s bizonyára meg is találják.

Ilyen irányban igyekszem igazítani a reám bízottak életét, munkáját ebben az új esztendőben is, amelyre testvéri szeretettel kívánok mindnyájatoknak minden áldásokat.

### Zárószámadásunk legfontosabb tétele.

Jó és szükséges dolog az, hogy emberi életünknek, amely legfeljebb 70, vagy 80 esztendőt mondhat magáénak, állomásai, megállóhelyei vannak. A feltartóztatlanul tova ro-

hanó idő minden 365. napjának alkonyán mód és alkalom adódik nekünk arra, hogy pihenőt tartsunk, amikor még egyszer felsorakoztathatjuk az elmúlt évnek mindama történéseit, amelyekben jó volt minékünk szemünkkel nézünk a napot, amikor még egyszer, ha fájó szívvel is, megemlékezünk azokról a napokról, amelyekre már akkor is azt mondtuk, hogy nem szeretem pedig ezeket, mert bennük a lemondás, a csüggedés és a bánat volt az osztályosunk. Az esztendő utolsó napja a visszaemlékezésnek áldott nagy ideje. De nemcsak ennek, hanem az önvizsgálat tartásának és a megszámloltatásnak is alkalmi időszaka ez. Végtelenül szegény és mélyen szánandó az az ember, akinek még ezen a napon sincsen egy-két komoly perce arra, hogy magával számot vessen, aki ha röviden is, el nem készíti számadását és fel nem állítja mérlegét.

A visszaemlékezés reflektoránál országos viszonylatban magyar református egyházunk életét törvények kodifikálásával látjuk ebben az évben gazdagodni. A külső keretek eme megépítése szükséges volt már. A jó és helyes jogszabályok keretén belül Istennek szent ügyét szolgálni akaró lélek mindig alkalmas elhelyezkedést kereshet és találhat. Ezt a célt szolgálni lesz hivatva egyházalkotmányi, lelkészválasztási, adózási stb. új törvénycikkünk. A kultusz egységes rendjét szabja meg, írja elő és parancsolja megvalósítani az új liturgia. Régi kívánság és régi szükséglet ez is.

Közelebről egyházkerületünk, magyar református egyházunk e legnagyobb organizmusában ebben az esztendőben az általános gazdasági válság okozta nyomás súlya alatt nehéz és fontos pénzügyi műveleteket végzett és végeztetett, hogy megtarthassa azt, ami feltétlenül megtartandó s hogy a bizonytalan és kilátástalan jövődő minden oldalon készületlenül ne találja. Sok szóra és beszédre adott okot és lehet, hogy ad még a kollégiumi nagykönyvtár birtoklási ügye, amit mi az eredeti terv és elgondolás szerint sohasem tartottunk és ma sem tartunk károsnak és veszedelmesnek. Hasznos munkát végeznek kerületünk alkotótagjai pénzügyi problémák megoldásával, mint amilyen lenne a kerületi takarékpénztár és a belkörü biztosítás intézményének létesítése. Bánatnak terhe nem egyszer nehezedett reánk: kerületünk kiváló emberei mentek el a minden élőknek útján, olyan embereink költöztek jobb hazába, kik a szó legigazibb értelmében nekünk pótolhatatlanok. Különösebben Dóczi Imrere és Szabolcska Mihályra gondolok.

Mit adott ez az esztendő az élő Isten kisebb és nagyobb evangéliumi egyházainak? Sokszor láttunk parányi tüzeket fennen lobogni, nemes elhatározásokat megvalósulni, ismeretlen kútforrásokat megindulni és magasra lövelni, boldog örömmel és Isten iránti hálával olvastunk hírt templomépítésről, iskolák állításáról, kegyes alapítók is nem egyszer írták be nevüket

aranykönyveinkbe. De a szükség, ama pajzsos férfi itt is elvégezte a maga könyörtelen munkáját. Egykor tehetős ekklesiák kerültek nehéz helyzetbe az anyagiak megfogyatkozása miatt. Egyházaink féltve őrzött veteményes kertjei veszedelemben forognak, újabb terheket raktak reánk, pedig a régiéket sem bírjuk viselni. Az őrállók tisztas megélhetésének fundamentuma megingott, az áron-i gyermekeknek neveltetését a bizonytalanság köde borítja.

Mind megannyi tételek, amelyeket évvégi mérlegkészítésünk alkalmával be kell írunk, be kell illeszteniük.

Számadásunk egybeállításának munkája azonban csak akkor lesz teljes és tökéletes, ha az egyéni önvizsgálatnak talán kínos, de feltétlenül szükséges és minden esetre üdvös munkáját is elvégezzük. Hogyha egyénenként és pedig valamennyien, mind köz, mind tanácsos rendek, pásztor és nyáj egyen-egyen becsületes őszinteséggel megfelelünk arra a kérdésre: És te mit cselekedtél? Sokszor és sokat szolt hozzád az Atya, hallottad-é és ha igen, mit válaszoltál? Talentumokat kaptál kamatoztatásra, hol helyezted el, miként gyümölcsöt tetted azokat? Az Ige egész esztendőn át rendelkezésedre állott, éltél-e vele, engedte-e parancs szavának? Tudsz-é mutatni egy darab téglát, amit beépítettél, egy tékozlót, akit hazavezettél? Személyes életteddel, szerettednek példás, feddhetetlen forgolódásával bizonyítást tudsz-e tenni arról, hogy te és a te háznak népe szereti és tiszteli az Urat?

Tételek ezek is, amiket számadásunk rovatába kell be írunk.

Ezek után végezhetünk is számadási feladatunkkal. Még csak egyetlen tétel van, ami beírásra vár. Ez nagyon fontos, ezt nem szabad kihagynunk. Ez a legutolsó, de legértékesebb tétel. Ez hozza helyre a megbillent mérleget. Ez az egyenleg. Te visszatéritek a halandót a porba, mert ezer esztendő annyi előtted, mint a tegnapi nap és Te megmaradsz minden időben (XC. zsoltár). Az ég és a föld elmúlnak, de az én beszédeim semmiképen el nem múlnak (Máté 24.35). Zárószámadásunknak ez a legfontosabb tétele. Minden egyes bejegyzést itt kell hagynunk, de ezt az egyetlen egyet átvihetjük a következő lapra is. Amikor majd halálos csend borul reánk, az óra már üti a tizenkettőt és mi a vád és az önvád súlya alatt roskadozva viaskodunk, imádkozunk, vagy panaszkodunk, az utolsó percben a fülünkbe csendül a legdrágább és legboldogítóbb üzenet, mint újévi ajándék: Te Benned bízunk eleitől fogva..... Te megmaradsz minden időben (XC. zsoltár).

Sz. I.

Akiktől legtöbbet elvett az Úr — az árváktól: apát, anyát — adjuk nekik a legkevesebbet: pár fillért. Vegyünk árvabélyeget!

## Jóakarát-é, vagy jóakarátú? . . .

(„εὐχρίνη ἐν ἀνθρώποις εὐδοκίας.“)

Karácsonyi ígéről van szó. „Dicsőség a magasságos mennyekben az Istennek és a földön békesség és az emberekhez jóakarát“ (Luk. II. 14). Mi a Károli Gáspár fordítása szerint természetesen mindig így idézzük. Római katolikus írók és újabban református lelkészek is így: „békesség a jóakarátú embereknek“.

Bizonytal nemcsak nekem tűnt már ez fel, hanem másoknak is. Tudjuk, hogy a Bibliának több helye is van, amelynek fordításánál eltérések vannak, de legjobban a közhelyeknél tűnik ez fel. Így régebben a tizparancsolatban is így tanították: „én erős bosszúálló Isten vagyok“. Most a szebb és helyesebb fordítás szerint: „Én féltőnszerető Isten vagyok.“ — Az új istentiszteleti rendtartásban a keresztelei ígék fordítása és természetesen az értelmezése is más, mint a régiben volt. „Nevében“ helyett: „nevébe“.

A falusi lelkipásztornak, sajnos, nincs módjában a legújabb bibliafordításokat mind megszerezni, hogy mindig mindenről tájékozódva legyen. (Milyen jó volna, ha legalább a parókhiális könyvtáraknak megvolna.) De hiábavaló is lenne, mert a köznép nem vesz gyakran újabb és újabb fordításokat. Különben is az állandóságot szereti (konzervatív), de meg kell vallanunk, hogy Bibliában jó is az állandóság.

Milyen visszás, ha utánanéznék a felolvasott textusnak és ottan mást találnak, mint amit a lelkész szent leckéül vett. Sok templomban már a textus felvételekor a hívek nagy része Bibliát tart kezében.

Most elővettem a theologus koromban beszerzett görög Bibliámat és rákerestem a Luk. II. részének 14. versére: „δοξα ἐν ὑψίστοις θεῶ καὶ ἐπὶ γῆς εὐχρίνη ἐν ἀνθρώποις εὐδοκίας.“ És hála Istennek, még tudtam annyit a görög-ből, hogy ezt a verset megértettem, legalább is szótanilag elemezni tudtam.

Kivált, mikor a régi görög szótáramban kikerestem az „εὐδοκία“ igét. Azt jelenti: megelégszik, helyesel, elfogad. Az „εὐδοκία“ főnév pedig ezt: helybenhagyás, beleegyezés, tetszés, kedv. Már most ha a helybenhagyás, beleegyezés és kedv emberét jóakarátúnak tartom és mondom, akkor szószerinti fordításom így hangzik: „Dicsőség a magasban Istennek és a földön béke a jóakarát embereihez.“

Az „εὐδοκία“ genitivusz eset, nem nominativusz. Ezen fordul meg az értelme.

Hiszen mindezt nem azért mondom el, mintha bármelyik lelkészársam hasonlóképen meg ne tudná csinálni, vagy mintha Károli Gáspár ezerszeresen jobban nem tudta volna mint én, hanem csak hangot akartam adni annak az érzésnek, hogy milyen jó volna legalább a Biblia fordításában a tökéletes, végleges és világos értelmezés.

Mert milyen más az, ha azt fejtegetem, hogy Isten jóakarátú az emberekhez, vagy ha azt, hogy a jóakarátú embereknek békességök van, vagy ha azt, hogy mi emberek legyünk egymáshoz jóakarattal.

És egyet ne feledjünk: a hívek mindig jobban hisznek a Bibliának, mint nekünk. Ennek pedig örülnünk kell. Legyen hát egyforma a Bibliánk!...

Kósa Béla.

Ahogy az új bibliafordításaink — legalább is az újszövetségiak — egyre örvendetezsebben szaporodnak, ugyanoly mértékben lesz bizony ebből a fölvetett kérdésből egyre nyugósebb probléma, amellyel nagyon komolyan foglalkozni kell. (Ha másért nem, ezért az ezért magáért nemcsak papíron, de valóságban is élnie és működnie kellene a magyar protestáns tudományos szervezkedésnek!) Egyelőre ez volna szerintem a helyes magatartás: de facto a revideált Károlyi lévén a legjobban elterjedt bibliafordításunk — melynek elterjedtségével és olcsóságával belátható időn belül ezután sem igen fog versenyezhetni semmiféle más régibb vagy újabb fordítás — *ezt kell használni minden néven nevezendő közistentiszteleti cselekményünk alkalmával*. A szentleckét csak akkor ne a revideált Károlyiból vegyük föl, ha ott annak a fordítása egészen nyilvánvalóan téves: pl. „nevében“, vagy a János 10:16-ban az „egy akol“ (egy nyáj helyett); vagy *veszedelmesen félreérthető*: pl. I. Thess. 5:22: „mindentől, ami gonosznak látszik, őrizkedjete“ (e helyett, hogy: „a gonosznak minden fajtajától — eidos — őrizkedjete“); vagy egyszerűen *durva sajtóhiba*: pl. Héb. 12:4., ahol „végig“ van „vérig“ helyett (mechris haimatos). Ilyen esetben is tartozunk a gyülekezetnek *indokolni*, hogy miért térünk el a legsűrűbben kézben lévő szövegtől (a „nevében“ és „nevébe“ közti különbség kifejtése rendkívüli fontosságánál és gyakori előfordulásánál fogva egész külön prédikáció vagy előadás tárgya lehet). Ellenben akkor, amikor csak a görög vagy zsidó szöveg különböző *variánsairól* van szó — mint a K. B. szolgatársam felhozta esetben — ott szerintem magát a textust *mindig* a revideált Károlyiból kellene felvenni (*merthiszen ily esetben maga a fordítás nem hibás vagy téves*, csak az alapját tevő eredeti variáns lectio ellen lehet szövegkritikai szempontból kifogást emelni és egy másikat vele szemben előnybe helyezni) és a magunk eltérő szövegkritikai véleményét az ígéhirdetésbe szöni bele, amit nagyon szépen meg lehet tenni megfelelő építő formában, minden fölösleges tudóskodás nélkül. *Ideális alkalmat és keretet nyújt erre a bibliaköri munka.*

Ha valamiben, *ebben* kell látnunk református keresztyén ígéhirdetésünk egyik legfőbb megkülönböztető vonását: az „*ad fontes*“ *folytatosan nyitvaálló lehetőségében*. Ez nemcsak Rómával, de a szektákkal szemben is óriási

erejű fegyver. *Ezért* vagyok mindig kétségbeesve, amikor a saját táborunkból hallom minduntalan fölmerülni a boldogtalan kívánságot: ki a zsidóval meg a göröggel a theologiai képzésből! Milyen jól esik, lám, hallanunk, hogy a szamoskéri parókián ott van a görög Újszövetség és forgattatik is! Higyje el az én szeretett szolgatársam: ez a kérdés megoldása, nem pedig az, hogy „legyen egyforma a Bibliánk!“ — mert ez, ha nagyon erőltetjük, végre is egy református Vulgata-hoz vezet.

R. I.

## Sokan vagyunk próféták.

Magamat ugyan nem tartom annak, különösen nem jó prófétának. A pluralis majestatist csak azért használtam, hogy osztozzam a próféták sorsában akkor, amikor nem a dicsőségben, hanem a megalázkodásban és megaláztatásban van részük.

Mert ugyan mi más lehet ez az állapot, amikor a próféták annyi hibát, hiányt, rosszat és bűnt látnak meg az egyházon és az egyházban, a vallásos életben és az embereken, a viszonyokban és a vezetésben (ezeket el is mondják, meg is írják), de segíteni és változtatni rajta nem tudnak.

Szinte az az eset ez, amikor az orvosok megállapítják a diagnózist, megírják a receptet, de operálni nem mernek, vagy a beteg nem akarja bevenni az orvosságot és nem veti alá magát a műtétnek. A következmény a beteg állapotának rosszabbodása.

Mi is ostorozzuk a lelkészválasztások elhajlását; a lelkiismeretlen pályázókat, a megvesztegethető választókat; az egyházi fegyelem teljes hiányát; a rossz adózási rendszert, a sok közigazgatási, adminisztrációs költséget, az államra való támaszkodást, a hitélet és áldozatkészség hiányát. Jósolunk földrengető kataklizmákat, beszélünk a horizont alatt dübörgő irtózatossá és fenyegető erő kitöréséről stb., stb.

Hallgatóinknak, olvasóinknak libabőrös lesz a hátuk egy időre, várják az új eget és új földet, de félnek, hogy nem fog abban igazság lakozni és egyelőre marad minden a régiben. Ha ugyan nem rosszabbodik az állapot?!...

Miféle haladunk hát tudatosan vagy tudatlanul?... Diktátorokra van-e szükség (Messiásokra?) vagy a politikai, társadalmi és egyházi életben nagy eszmékre, átfogó, meghódító eszményekre, hogy meghajoljunk előttük?...

Parancsolóra van-e szükség, aki előtt meghunyászkodjék mindenki, vagy gondolatra, ideálra, hogy önként szegődjünk szolgálatába?...

Tulajdonképpen ezt nekünk kérdezni sem kellene, mert Jézusban mi mindent megkapunk, amire szükségünk van, csak az a baj, hogy nem fogadjuk be, nem ösmerjük és nem követjük őt.

Kósa Béla.

## IRODALOM

A debreceni fésűsmesterség. *Irta nagyborosnyói Bartha Károly dr. A debreceni Tisza István tudományos társaság honismertető bizottságának kiadványai, VI. kötet, 22. füzet. Lexikon 8-rét, 45 lap. Német kivonattal, több szöveggéppel és 10 illusztrációs táblával.*

Debreceni kollégiumunk tanítóképző-intézetének s általában az egész ősi nagy anyaokolának egyik legkiválóbb, legtöbb oldalúlag képzett s legcsendesebben, de eredményesebben munkálkodó tanára igazi mély szeretettel és kitűnő hozzáértéssel odalépett egy haldokló régi magyar iparághoz s megkapóan hű, tudományosan pontos és részletes képet készített róla örök emlékezetül s a magyar művelődéstörténelem és közelebről a debreceni várostörténelem tudományának megbecsülhetetlen adalékául. Mennyivel gazdagabban ismernők az alkotó és építő magyar lélek multját, hogyha még jó egynéhány haldokló iparágunkat, kihalt vagy kihalófélben lévő gazdasági tevékenységünket, népszokásainkat, népviseleteinket is sorra átölelte volna vagy még átölelné egy-egy, a Bartha Károlyokéhoz, az Ecsedi Istvánokéhoz, a Györffy Istvánokéhoz és a Szilády Zoltánokéhoz hasonlatos nagy, megőrző, rekonstruáló, egészen személyes szeretet, amely még hozzá — a mi számunkra ez sem lehet egészen mellékes — a református magyarság és székelység legmélyebb lelki gyökérszálaiból táplálkozik. Barthának ezt a pompás dolgozatát — mely illusztrációs anyag tekintetében is mintaszerűen el van látva — senki sem fogja hála és haszon nélkül forgathatni, akit akár tudományos, akár gyakorlati szempontból érdekel a magyar alkotó szellemnek meglepetésekben gazdag multja és Debrecen művelődésének története.

**Csendes esték.** Szerkeszti Pap Géza. 9. szám. **Levél Amerikából.** *Irta Hegyi Sándor. Kiadja a Török-nyomda, Mezőtúr. 1930. 16-rét, 16 lap.*

A carteret-i független magyar református gyülekezet új lelkipásztorának érdekes és itt-ott egyenesen megható ismertetése gyülekezete állapotairól és munkájáról. Tanulása és hatása azonban még sokkal nemesebb és zavartalanabb is lehetne akkor, hogyha a szerző nem az óházában őt, szerinte, ért mellőztetés miatti keserű panaszokkal kezdené az írását, amely panaszoknak szubjektív igazolhatóságában kételkedni nincs okunk, azonban ilyen természetű, tömegterjesztésre szánt építőiratban éppen semmi helyük nincs.

R. I.

**Igazán senki fia, aki árva? Jézusé sem?! Az egyházé sem! ? . . . Miért nem terjeszti akkor az árvabélyeget?**

## KÜLÖNFÉLEK

Istenben boldog újévet kívánunk kedves olvasóinknak. V. Móz. 29 : 29.

**Előfizetési felhívás a Debreceni Protestáns Lap 51-ik évfolyamára.** *Félszázszendős multa hivatkozva áll a Debreceni Protestáns Lap régi olvasóközönsége elé és kéri továbbra is támogatását. A nehéz gazdasági viszonyok s egyházunknak számtalan egyéb baja közt nem könnyű feladat a lapnak olyan módon vezetése, hogy sem a magunk lelkiismeretével, sem olvasóink véleményével, sem az egyház közérdekével ne kerüljünk ellentétbe. A magunk legjobb tudása szerint igyekszünk e súlyos feladatot teljesíteni és egyházunkat szolgálni. A lap iránya, szelleme, az eddigi marad, épúgy mint szerkesztősége is. Hasonlóképpen változatlan marad az előfizetési ár is, amelynek kellő időre beküldését mindenkitől mély tisztelettel kérjük.*

Lapunk mai számához csekklapot mellékelünk, kérjük az előfizetési díj beküldését.

**Doktorrá avatás.** Horkay László segédlelkészt a debreceni Tisza István tudományegyetemen a filozófiai fakultáson summa cum laude eredménnyel doktorrá avatták.

**Szülői értekezlet.** A debreceni Kossuth ucai református elemi iskola tanítóegyesületi körzete szülői értekezletet tartott. Az értekezleten mintegy 140 szülő vett részt. Az értekezlet előadója Nagy Sándor tanító volt, aki az engedmességről tartott nagy pedagógiai készületségre valló előadást, melyhez a szülők részéről több hozzászólás történt.

**A debreceni református egyház zárószámadata** a következő adatokat tartalmazza: az egyház közszükséglet alapjának bevételei 554,413-40 pengő. Összes kiadásai 349,519-64 P. Bevételi többlet 204,893-76 P. Ezzel az összeggel szemben azonban a különcélú alapok 293,327-15 P hiányt mutatnak fel. A hiány főleg a Dóczi-intézetnél (109,570 P) s az elemi iskoláknál van (80,000 P). Ha az egyháznak csak a saját háztartására kellene gondolnia, akkor egy év alatt bevételi többlete 204,000 P volna s akár minden évben egy templomot volna képes felépíteni, de a különcélú alapok elégtelensége miatt 88,000 P hiány van. Ennek oka egyfelől a kormány áthárító intézkedése és a tanítói illetmények emelkedése, másfelől pedig a búzahaszonberek árának lecsökkenése. Az állam helyett az egyház évente 75,000 P-vel visel nagyobb terhet, mint eddig, a búza árának csökkenése pedig több mint 100,000 P kárt jelent.

**Túristvándiban** kedves karácsonyfa-ünnepelet rendezett a gyülekezet vezetősége az iskolába járó gyermekek számára. Minden iskolába járó gyermek karácsonyi szeretetsomagot kapott, harminchárom szegény iskolás pedig meleg téliruházatban részesült.

**A Dóezi református polgári leányiskola** kedves karácsonyfa-ünnepélyt rendezett az iskola szegény tanulóinak megörvendeztetésére, mely alkalommal kb. 350 P ruhasegélyt osztottak ki az arra szorult érdemeseknek.

**Általános tisztújítás.** Az elszakított területen lévő dunáninnyi református egyházkerület közgyűlése kimondotta, hogy az 1931. évben az egyházkerületi tisztviselőket és tanácsbírákat általános tisztújítás alá bocsátja.

**Népmozgalmi adatok a debreceni református egyházban az 1930. évben:** Élve született törvényes fi 757, élveszületett törvényes nő 726, élve született törvénytelen fi 132, élve született törvénytelen nő 158, halva született törvényes fi 41, Halva született törvényes nő 41, halva született törvénytelen fi 5, halva született törvénytelen nő 8. A fi és nő szülöttek száma összesen 1868. — Házasságra lépett tiszta református pár 410, házasságra lépett vegyes pár 137, összesen 547. — Meghaltak a finemből 647, meghaltak a nőnemből 685, összesen 1332. — Átérttek hozzánk más egyházból: helybeli fi 4, beköltözött fi 18, helybeli nő 10, beköltözött nő 12, összesen 44. — Kitérték tőlünk más egyházba: helybeli fi 3, beköltözött fi 6, helybeli nő 14, beköltözött nő 19, összesen 42. — Szaporodás a finemen 301, szaporodás a nőnemen 237, összes szaporodás 538. — A polgári házasságot kötött 111 vegyes pár közül: egyességet kötött javunkra 36, egyességet kötött kárunkra 25, nem kötött egyességet 50. — Lelkek száma 1930 december 31-én: finemen 34,746, nőnemen 36,636, összes lélekszám 71,382.

Ehhez a nagyon gondolkodóbaejtő statisztikához jegyezzük meg a következőket: 1. A lekek száma a valóságban, több mint valószínű, hogy a 75,000 körül, merthiszen az egyházi anyakönyvvezetés által nyilvántartott szaporodás nem foglalja magában a beköltözési többletet, ami 1920 óta különösen jelentékeny. — 2. A törvénytelen szülöttek száma az összes születetteknek 16,22%-a, amíg 1922-ben csak 12,87%-a volt. Nem lehet ezt a szomorú jelentéget kizárólag vallási és egyházi szempontból elbírálni, de nem kell mondanunk, hogy ebből a szempontból is különös figyelmet érdemel. — 3. Ellenben kizárólag vallási és egyházi szempontból lehet és kell elbírálni a hozzánk áttérték és tőlünk kitérték közti, a javunkra alig valami csekély többletet mutató különbséget, amely egyébként már évek óta ezen a beretvaélen libeg (1922: 28 és 26; 1926: 54 és 46; 1927: 39 és 38; 1929: 35 és 28) és onnan akármely pillanatban kárunkra billenhet le — Debrecenben, ahol a református lélekszám abszolút többsége + 70%! — 4. Mégis legaggasztóbb a reverzális-statisztika, amely a kárunkra egyességet kötött vegyes párok százalékszámát az összes vegyes párok 22,52%-ában mutatja meg és már évek óta ez arányszám körül fel és le jár (1922: 20,86%, 1926: 18,33%, 1927: 23,26%, 1929:

28,02%). Ha pedig azzal a módszerrel számítjuk ki az így létrejövő nyereséget, hogy vesszük az összes (javunkra és kárunkra) *egyességet kötöttek számának felét* s megnézzük, hogy a javunkra *a felénél mennyivel többen* kötöttek egyességet, a kép ugyanilyen aggasztó: 1922: 21,5, 1926: 22,5, 1927: 18,5, 1929: 3,5, 1930: 6,5! Ezek a nagyon beszédes számok a debreceni egyház minden felelős tényezőjét fokozott éberségre és megfeszített munkára intik, különösen pedig a *pásztori gondozásnak* minél intenzívebb kiépítésére. Különösen a reverzális-kérdés mutatja világosan, hogy komoly eredményt csak a *megelőző* lelkigondozással lehet elérni: akkor kapkodni, amikor már megvan a baj, siralmas és meddő dolog. Az egyházrészi rendszerben és munkában a pásztoráció határtalan lehetőségei rejlenek: ezeket fel nem ismerni vakság, kihasználatlan hagyni véték volna. Bízvást reméljük, hogy az egyházkerület és a református magyarság szemefényét: Debrecent, egyikőtől sem kell az új évben féltenuk.

**Ezüstlakodalom.** Bartha István debreceni presbiter, áldozatkészségéről és nagy szívjóságáról általánosan ismert polgár feleségével, Szabó Eszterrel bensőséges meleg ünnepben ülték meg házasságuk 25. évfordulóját. A jubiláló házaspárhoz Molnár Ferenc lelkész intézett a nap jelentőségét méltató beszédet, kérve rájuk továbbra is Isten áldását.

**„Fényesen sikerült a debreceni KIE műsoros Szilveszter-estje“**, olvassuk a napi lapokban, hol a szereplők és számaik is fel vannak sorolva. Akik jelen voltak, tényleg a „legjobban“ töltötték el az ó-év utolsó óráit. Zenekar, szavalat, zeneszám, monológ, groteszk táncmutatvány, színdarab, élőkép, újévi köszöntő tették változatossá az így is élénknek látszó műsort. Csak egyet nem értünk azért mégis, ha a KIE tagjai virrasztva óhajtják megvárni az új év eljövételét, miért éppen „fényesen sikerült műsoros Szilveszter-est“ hangulatával kívánják magukat ébrentartani? Ha valaki fenn virraszt, s ha az a valaki komoly, öntudatos, tevékeny keresztyén, akkor annak a lelkét Szilveszter-estén egészen másra kell irányozni és fordítani, mint élénk és hangulatos szilveszteri műsorra. Ha valaha szükség volt reá, hogy Szilveszter-estjén a magyar ifjú titkon, ajtaját behajtva sóhajtson fel, ma százszorosan szükség van reá. Mi a KIE-től nem műsoros Szilveszter-esték rendezését, hanem valami egészen mást várunk és remélünk. M. B.\*

**A pápai új templom ügye** most már állandóan napirenden van. Az egyház templomépitő-

\* A felelős szerkesztő ennek a tiszteletreméltóan szigorú ítéletnek az enyhítésére annyit jegyez meg, hogy ez a műsor elvégre még mindig lehetett a legkifogástalanabb keresztyéni tartalmú — amit csak egyedül a „groteszk-táncmutatványról“ tud a felelős szerkesztő is nehezen elképzelni. Az efféle csakugyan jobb, ha egészen elmarad — „keresztyén“ nevet viselő egyesület munkájában! R. I.

bizottsága minden héten gyűlést tart. A dunántúli egyházkerületben a nyár óta folyó gyűjtési akció befejezést nyert. Különösen szép eredménnyel járt a gyűjtés a pápai egyházmegyében. Az építető-bizottság most már a színházter mielőbbi átadását sürgeti, ahol fel fog emelkedni Isten dicsőségére a pápai reformátusok szép temploma.

**A losonci református egyház** Sörös Béla losonci lelkipásztorkodásának 25. évfordulója alkalmából december hó 28-án istentisztelet keretében, a templomban, jubileumi ünnepet rendezett. A kiváló lelkipásztort, a „csehszlovák” impérium alá szakadt magyar reformátusság egyik legáldottabb lelki támaszát és szószólóját mi is igaz szeretettel köszöntjük.

**A Debreceni Reformátusok Képes Naptára** igen gazdag tartalommal jelent meg. Az izléses, gyönyörű kiállítású, tartalmas naptár mindössze csak 1 P. A naptár a Kálvinisták Templomegyesületének a kiadása s a rajta nyert fillérek a szegény és árva könnyeinek letörlésére szolgálnak. Vidéki lelkészek és tanítók — általában terjesztők — 10% jutalékot kapnak. Szeretettel ajánljuk a kedves, tartalmas naptárt olvasóink figyelmébe.

**A mohamedánok közé** ment ki Bulgáriába Döbrössy Lajos református lelkész feleségével együtt, hogy hirdesse az evangéliumot. Döbrössy Lajos a teológiát Pápan végezte, utána Németországban tanult, a mult évben pedig Budapesten dolgozott a Pro Christo Diákszövetségben és a kórházmisszióban.

**A makói újvárosi leánykör** 60 gyermeket ruházott fel karácsonykor, több mint 100 darab ruhával és 40 pár harisnyával.

**Az oláhok által elszakított területen** élő református lelkészeink még mindig a legnagyobb bizonytalanságban vannak államsegélyük miatt. A miniszterium ugyan a kiutalást megtette, de pénzkészlet hiányában fizetni még az elmúlt évről sem tudott. Ami pedig az 1931. évi államsegélyek ügyét illeti, legteljesebb a bizonytalanság, mert ez a kérdés még semmiféle formában eldöntve nincs.

**Az aradi Nőszövetség** kebelében fennálló Felnöttek Bibliaköre Szabolcska Mihály-émlék-ünnepet rendezett, amikor a templom teljesen megtelt felekezetkülönbség nélkül érdeklődőkkel.

**A belényes—sonkolyosi egyháznak** Fenesi Mihály egyháztagnak igen szép új szószékét ajánlódokozott, a Nőszövetség pedig a szószék használatbavétele kapcsán értékes úrasztali terítőt és szószéktakarót.

**Egyházi munka Mezőkövesden.** A nagy katolikus tengerben élő kis református gyülekezet nagy aktivitásról, eleven életerőről tesz bizonyosságot. A hívek szép számmal látogatják az istentiszteleteket, vallásos estélyeket, kálvin-

szövetségi gyűléseket és élénk érdeklődést mutatnak minden egyházi ügy iránt. A nehéz gazdasági helyzet ellenére is a hívek önkéntes adakozása másfél év alatt meghaladta az 1500 P-t. Az egyházban igen intenzív szeretetmunka, szegénygondozás folyik, van egyházi énekkar és most alakul Református Nőegylet.

**A Párisi Magyar Diákegyesület** Utazási Osztálya, mely a MEFHOSz tanulmányutjait rendezi és az elmúlt szezonban 23 tanulmányutat indított 1050 résztvevővel, március 16-án tanulmányutat rendez Spanyolországba. — Résztvételi díj 863 P. Érdeklődőknek szívesen ad felvilágosítást a Párisi Magyar Diákegyesület Utazási Osztálya, Budapest, IX., Ferenc körút 38. szám.

## Hivatalos értesítés.

**A tiszántúli református egyházkerület püspökétől**

4602—1930. szám.

### Pályázati hirdetés.

A felsőszabolcsi református egyházmegyébe kebelezett *pátróhai* egyház lelkipásztori állására II-odfokú jogerős közigazgatási bírósági ítélet alapján újabb pályázatot hirdetek.

Javadalom :

1. Lakás, megfelelő mellékhelyiségekkel.
2. 40 katasztrális hold és 200 □-öl szántó-föld.
3. 18 katasztrális hold 953-□:öl rét és szántóföld.
4. Minden házaspár fizet 36 liter tiszta, egészséges búzát (ilyen van körülbelül 300 pár).
5. Ugyanezek fizetnek fapénz címen 2 koronát (aranykorona = 1 pengő 36 fillér átszámítással.)
6. Minden egyes pár, vagyis félpár, valamint minden egy pár cseléd fizet 18 liter tiszta, egészséges búzát (ilyen van körülbelül 40).
7. Ugyanezek fizetnek fapénz címen 1 koronát (átszámítással).
8. Minden vagyonos özvegy a 4. és 5. tétel alattiak szerint fizet egész bért (ilyen van körülbelül 5.).
9. Ugyanezektől fapénz az 5. tétel szerint.
10. Minden vagyontalan özvegy fizet 40 fillért (ilyen van körülbelül 16).
11. 1100 □-öl területű szőlő használata.
12. Stóla az egyházkerületi szabályzat szerint.

*Jegyzet.* A 4—10. tételek alatti javadalmak őszi időszakban szedetnek be az e célra kiküldött gondnok és presbiterek által. A földek adóját és községi terheit az egyház fizeti, kivéven a 3. szám alatti ingatlant, melynek adója fele részben lelkészt terheli.

Megváltandó beruházási összeg 117 pengő, melyből 50 pengő felszerelési költség, egyes-

ség tárgya, továbbá a kegyeleti idő alatt az özvegy által teljesített trágyáztatás presbiterium által ellenőrzött és megállapított értékének kétharmad része.

Pályázati határidő 1931 január hó 24-én déli 12 óra.

Állás a választás jogerőre emelkedése után azonnal elfoglalandó.

Az ET. rendelkezése szerint felszerelt pályázati kérvények válaszbélyeggel ellátva Kovács Lajos espereshez, Kisvárdra, küldendők. Debrecen, 1930 december hó 29.

Dr. Baltazár Dezső,  
püspök.

TARTALOM: A kollégium újéve. Karai Sándor kollégiumi igazgató üdvözlő beszéde. Dr. Baltazár Dezső püspök válasza. — Sz. I.: Zárószámadásunk legfontosabb tétele. — Kósa Béla: Jóakarát-é, vagy jóakarátú?... R. I. megjegyzésével. — Kósa Béla: Sokan vagyunk próféták. — Irodalom. — Különfélék. — Hivatalos értesítés: Pályázat.

Laptulajdonos: Dr. KUN BÉLA.

## SESZTINA LAJOS

vasnagykereskedése  
Debrecen.

Alapította 1819-ben Sesztina János.

Kitűnő lütképeségű magyar „Perpetuum“-kályhák.  
Magyar gyártmányú zománc-edények,  
zsír-bődönők, disznóölő-kések, husvágó-gépek.  
Telefon 6. és 15—48.

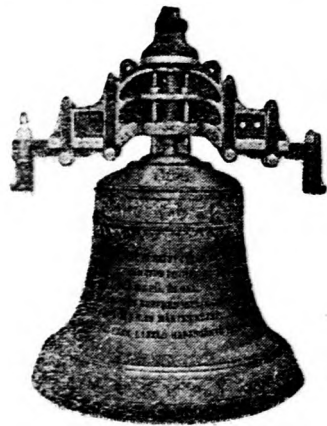
Magyarország aranykoszorús mestere

## SZLEZÁK LÁSZLÓ

harang- és ércöntőde, harangfelszerelés és haranglábgyár

BUDAPEST, VI., FRANGEPÁN-U. 77. SZ.

Telefon: Aut. 913-53. sz.



A törökszentmiklósi református egyház részére készült 1770 kgr.-mos harang.

Az 1900. évi párisi világkiállításon díszoklevéllel, 1921. és 1923. évi vasipari kiállításon aranyéremmel, az 1925. és 1926. évi kézműipari tárlaton kormánydíszoklevéllel, 1927. és 1928. évi budapesti, székesfehérvári, szentesi és szombathelyi kiállításon nagy aranyéremmel kitüntetve. 1930. évi nemzetközi vásáron emléklappal kitüntetve.

Költségvetéssel díjmentesen szolgál.

Előnyös fizetési feltételek.  
Számos egyházi elismerőlevél

A budapesti Bazilika 7945 kilogrammos új harangja gyáramban készült.

Debrecen sz. kir. város és a Tiszántúli Református Egyházkerület könyvnyomda-vállalata. 1931—34

**Megjelent! Megjelent!**

**A**

## Debreceni Képes Kalendárium

XXXI. évfolyama 1931. évre.

Kivonat a naptár tartalomjegyzékéből:

- Dr. Csűrös Ferenc: Beköszöntő az olvasóhoz.  
Dr. Baltazár Dezső: Puritanizmus.  
Dr. Szentpéteri Kun Béla: Gróf Degenfeld Pál.  
Dr. Révész Imre: Szele György 1854—1930.  
Dr. Tóth Lajos: Dr. Szentpéteri Kun Béla az egyetem rektora.  
Zivuska Andor: Költeményei.  
Boldisár Kálmán: Régi Debrecen.  
Dr. Lencz Géza: Augusztinus.  
Baja Mihály: Versek a debreceni Nagyerdőről.  
Szalacsy Rácz Imre: A király sírja.  
Gulyás Pál: Versek.  
Dr. Veress István: A debreceni református tanítóképzőintézet 75 éves jubileuma.  
Dr. Nagy Sándor: A határper.  
Kardos Albert: Kazinczy és Debrecen.  
S. Szabó József: A debreceni kollégium szelleme.  
Dr. Csűrös Ferenc: Emlékezés Fazekas Mihályról.  
Kesztyűsné Balogh Margit: Színán basa.  
Zoltai Lajos: Debrecen város pöre a szoboszlói hajdúvitézekkel a Kösely-folyó felett.  
Dr. Ecsedi István: A Jordán szent vizében fürödtem.  
Dr. Kulhi Sándor: A városok kulturális szövetsége.  
Mezei Béla: A kisfiúk cserkészete.

A Kalendárium címtára felöleli az összes köz- és magánintézményeket, nélkülözhetetlen minden ipari és kereskedelmi vállalat ügymenetében.

Tartalmazza az országos vásárok címjegyzékét. A vadászati és tilalomidő jegyzékét a különféle vadnemekre egész Magyarországon. Névnepok pontos kimutatását.

A Debreceni Képes Kalendárium XXXI-ik évfolyama ma a legolcsóbb naptár. Szerkesztőbizottsága a legismertebb debreceni előkelőségekből verbuválódik.

**Ara: 80 fillér.**

**„MÉLIUSZ“**

könyvkereskedés Debrecen,  
Ferencz József-út 26.